

**Revue bij het 40-jarig huwelijk van
W.H.H. van den Born en G. Doppenberg**
18 Mei 1902 – 18 Mei 1942

Al is dit gedicht niet van hooge pretentie,
Toch vraag ik van allen hier even attentie.
Nu we hier bijeen zijn, zoo onder elkaar,
Ter eere van het jubilerende paar.
Gaan onze gedachten vanzelf van het heden
Terug naar den tijd van het grijze verleden.
Hoe kwam zij aan hem en hoe kwam hij aan haar,
En konden die twee altijd goed met elkaar?
Was het een leven van vroolijk jolijt,
Of was het een leven van moeite en strijd?
Zie daar nu zoo onwillekeurig de vragen
Daar wij als Uw kinderen mee aan komen dragen.
En, stiekemweg, heb ik gepolst en gevist,
Totdat ik er ongeveer alles van wist.
En ik will in het kort U daarvan vertellen.
Gij kunt voor Uzelf dan een oordeel wel vellen.

Om nu maar eerst met Papa te beginnen,
Die stapte in Lage Vuursche het wereldruim binnen.
Als oudste van molenaar Jan van den Born
En Hilke Schriever lag hij daar in de lorren.
De moedermelk maakte hem sterk en gezond,
Zoodat hij als knaap reeds z'n mannetje stond.
Het leren op school dat ging wonderbest,
Al heeft hij ook wel eens de meester gepest.
En toen hij zijn afscheid van school had gegeven
Stond hij aan de poort van het werkelijke leven.
De keus van beroep of van vak kwam nu nader,
En welbewust koos hij het vak van zijn vader.
Dus werd toen als pas veertienjarige jongen
Het molenaars zwerversleven begonnen.
Zijn eerste baas woonde op de Puurveensche molen.
Daar sleet hij zijn eerste paar zolen.
En daar ondervond voor het eerst onze vent
Dat je zoo, in een wip, nog geen molenaar bent.
Eens stond er een pracht van een windje to waaien,

En 't leerjochie ging met de molen aan 't draaien.
 Hij maalde met een gezicht of 'wat kan je gebeuren?'
 Je moet niet overal zoo zwaar aan gaan beuren.
 Dat kon je nu zien, want het liep toch heel goed.
 De zaak die marcheerde precies zooals 't moet.
 En spoedig is dan ook het malen gedaan
 En zal hij de molen weer stil laten staan.
 Maar wat hij ook doet en waaraan hij ook wrikt,
 't Is net of die vang het eenvoudig vertikt,
 Want onverstoord blijven de wieken maar zwaaien,
 En schuddend staat binnen de boel maar te draaien,
 En rammelt and bonkt met een dondrend geweld,
 Een hevige schok slaat ons jochie versted—
 Dan . . huilend van wanhoop slaat hij op de vlucht,
 Weg van dat alles verpletterend gerucht.
 Regelrecht snelt hij naar d' oudere maat,
 Die hem eens rustig op 't schoudertje slaat:
 Zoo Wimpie, zegt hij, is jou molen op hol?
 En ben je daar nou zoo van in je bol?
 Als je nu even goed luisteren wil,
 Je moet zoo and zoo doen, en dan staat hij vast stil.
 Nu, dat hoefde Willem geen tweemaal gezegd,
 En daad'lijk werd 't lesje ten uitvoer gelegd:
 De hand aan de vang en het oog op de spil
 Kalmeerde de molen en stond weldra weer stil.
 Maar trotsch was Wim niet meer; geen sprake er van,
 Eer werd hij door 't voorval van knaap tot een man.
 Later vertrok hij vandaar—ging naar Ede,
 Doorliep zoo de levensschool trede voor trede.

Van Ede naar Wageningen, Achterberg, Putten,
 En steeds moest gewerkt, 't was geen tijd om te dutten.
 Ook Oldebroek en Voorthuizen werden vereerd,
 En zoo raakte Willem als mulder volleerd.
 In de meeste dier molens zal 't nog wel zoo wezen,
 Dat er in een balk, "van den Born" staat te lezen.
 Want windmolenmulders, gewoonte getrouw,
 Sneed men met een zakmes z'n naam in 't gebouw.
 Een foto van hem op zijn achtiende jaar
 Toont ons een rasboy met kroes-pikzwart haar.

Tot nu toe had God in zijn jeugdige leven
Hem kracht en gezondheid en werklust gegeven.
Doch 't was vier jaar later dat het ongeluk gebeurde
En God in zijn smeltkroes hem louterende keurde,
Dat hij met zijn hand in een ketting geraakte
Die hem optrok naar boven waar hij letterlijk kraakte,
Doordat daar de windas van 't hijschwerk hem greep
En hem vast gekneld hield in dood'lijke kneep:
Op twee plaatsen beide beenen gebroken,
Was 't vonnis door de dokter ter plaatse gesproken.
Die slag trof hem dan ook wel vreeselijk zwaar,
En voor hij hersteld was verliep er een jaar.
Hij moest toen bij alles ook dit nog ervaren
Dat daardoor z'n beenen niet kaarsrecht meer waren.
Hij kreeg dus toen feitelijk een knak voor zijn leven,
Kan niet meer voor alles z'n volle kracht geven.
Gelukkig had hij zijn geloof, al viel 't zwaar
Ook daarin Gods wijsheid te zien, zonneklaar.
Reeds vroeg leerde Va uit het Boek aller boeken,
Zijn troost en zijn vrede bij Christus te zoeken.
Zo vond hij ook steun in dit lijden dat kwam,
Hij wist dat God niets bij geval hem ontnam.

In dien tijd was wind nog des molenaars kracht,
En waaide het des daags niet maar wel in de nacht,
Dan kon er van slapen natuurlijk niets komen,
Maar moest er gemalen, dus werken, niet droomen.
Doch was de wind matig en dus niet zo sterk,
Dan ging het ook kalmpjes maar aan met het werk.
Vaak zat dan Papa in den Bijbel te lezen,
Dat bleek hem een diepe behoefte te weezen
En later kwam hem dat zoo prachtig van pas
Toen hij in 't Zwartebroek steeds weer ouderling was.

Was er voor hem bij een baas niets meer te leren,
Dan dacht mulder Willem, ik ga hem maar smeeren,
Dan verhuurde hij zich weer als molenaarsknecht,
Maar moest daar veel rijden, en dat leek hem slecht.
Toch deed hij ook toen heel getrouw steeds z'n plicht,
En zat vaak op de wagen met een lachend gezicht.

Vooral als een meisje met smachtende oogen,
 Hem vroeg: Zou ik niet een eindje meerijden mogen?
 Dan vroeg van den Born: En wat krijg ik dan, zus?
 En dan zij de schoone: O, vast wel een kus!
 Zulks was een lichtpunt in 't gaan met de wagen,
 Of 't altijd goed afliep, moet ge zelf hem maar vragen.

In een ding kon hij met Vader Izak zich meten,
 Want Va hield ontzettend veel van heel lekker eten.
 Bij een baas keek hij dan ook wel eens wat scheel
 Naar z'n spek dat van ouderdom groen zag en geel.
 Al had het ook 's nachts in de karnemelk gelegen,
 Toch werd een smakelijke kleur niet verkregen.
 Die vrouw die kookte het dan ook nog half gaar,
 En dacht bij zichzelf, nu, ze krijgen 't niet klaar,
 Ik zal met mijn spekje, heel zuinig, wel zorgen
 Dat ik ongemerkt ook genoeg heb voor morgen.
 Maar dat kregen Va en z'n maats spoedig door,
 En luidde hun wachtwoord: dat spek moet er door.
 Het kost wat het kost maar dat spek zal naar binnen
 Al zou je er haast van te rillen beginnen.
 En zo kwam de molenaarsvrouw spoedig te weten,
 Dat als men goed werkte, men ook goed moest eten.

Zoo is aan elke molen een herinnering verbonden,
 Bij d' een werd een heel aardig meisje gevonden,
 Waarmee dan zoo even, in eigene tijd,
 Zachtjes en teder, maar . . . . fijn werd gevrijd.
 Bij d' ander, daar boog 't in de wei van de hazen,
 En die nam van den Born ook wel graag eens te grazen.
 En als dan de menschen hem soms zagen loopen,
 Dan zeiden ze: Hm, Willem is ook weer aan 't stroopen.

Door zuinig beheer wist hij met de jaren,
 Een aardige duit bij elkander te sparen.
 En toen werd de handelsgeest ook bij hem wakker,
 En wou hij eens gaan speculeeren, de stakker.
 Doch dat zat hem niet glad, want de arme vent,
 Stond eensklaps berooid weer, bezat zelfs geen cent.
 Hierop viel voor hem niets anders te zinnen,

Dan heelemaal van voren af aan te beginnen.
Maar zuinig zijn dat was iets dat hij goed verstond,
Hij kocht de tabak voor tien centen een pond,
Omdat hij ze nergens goedkoper kon kopen,
Want anders was hij daar beslist heen gelopen.

In Voorthuizen kwam hij voor de tweede maal aan,
Om daar weer opnieuw aan het malen te gaan.
Hier dien ik uitvoer'ger verslag van te geven,
Want hier stond een mijlpaal voor het verdere leven.
Daar woonde een van Zeggelaar die hij kennen leerde
Doordat die voor school en kerk zich zo weerde.
Papa was een ijverig lid der J.V.
En zo boterde 't weldra heel goed met die twee.
Want juist in die kringen voelde Va zich goed thuis,
En kwam, als vanzelf, daar geregeld aan huis.
Welnu, in dat huis zag hij 't meisje verkeerden,
Wat hij deksels graag beter kennen wou leeren.
Dat meisje heette Gijsje, zij was een kind
Van Jan Doppenberg en z'n eega Aaltje van den Brink.
Reeds vroeg waren de ouders door God haar ontnomen,
En had bij van Zeggelaar haar wekelijks tehuis komen.
Die was met haar andere zuster getrouwd,
En daar werd zij als schoonzus en vriendin beschouwd.
Nu was zij lichamelijk wel niet erg hoog,
En toch viel zij dadelijk Willem in 't oog.
Hij kreeg er dat wonderlijk gevoel in zijn hart,
Dat gevoel dat iedere uitlegging tart.
Ook Gijsje, toch overigens niet zo bedeesd,
Was nooit zo ontroerd van een jongen geweest.
In korten tijd was dan ook de zaak voor elkaar
Waarvan het refrein luidt: "ze kregen elkaar!
Ze waren tezamen een jaar lang verloofd,
Toen Willem een betere baan werd beloofd.
Als bedrijfsleider kon hij op een malerij komen,
Voor acht gulden per week, daar was over te boomen.
En dus ging Willem op stap naar Terschuur,
Vol hoop en vol moed en vol werklust en vuur.
Hij dacht: jongen, als ik dat baantje kan houwen,
Dan zouden we misschien wel gauw kunnen trouwen.

En . . . ja dat kwam goed; na een poosje geduld
 Werde deze hartewensh werkelijk vervuld.

Na 18 Mei 1902, want toen zijn ze getrouwd,
 Moest niet gewerkt, maar geploeterd, gesjouwd.
 En toen bleek er eens echt wat ons Gijsje was waard.
 Na een jaar was tweehonderd pop opgespaard.
 't Was overgespaard van acht gulden per week;
 Dat noemden we nog vast een goochelaarsstreek.
 Nu hadden ze soms ook nog wel eens een bofje,
 Zoals dat geval met die beek achter 't hofje.
 Zeg Gijsje, zei Willem, toen 'k laatst daar eens keek,
 Zag ik'k dat er veel paling zwam in de beek.
 't Jonge, zei Gijsje, daar kan ik naar verlangen.
 Zeg, zullen we samen eens proberen te vangen?

Ze zaten alras aan de modderige kant,
 En . . . kregen ook werkelijk een paling in de mand.
 Het was ook geen kleinteimaar zeker zo'n dikke,
 Daar konden ze samen wel drie keer van bikken.
 Met de mand tusshen in, wyl ze samen bespraken,
 Hoe dat beestje nu 't fijnste klaar te maken,
 Zou Papa, thuis gekomen, de pot-os vast pakken,
 Doch liet van verbijstering zijn mond open zakken;
 Want samen moesten ze tot de ontdekking komen,
 Dat die gladdekker stiekem de vlucht had genomen,
 Hij kan niet ver weg zijn, vrouw, kom gauw mee,
 Maar . . . net dook hij onder, en riep nog, "Hou zee!"
 Zoo eindigd' de bof van een beek achter 't hofje,
 Waarvan 't treurig eind was een zacht plonzend plofje.

Op 7 Februari, van het jaar negentien drie,
 Hield Pa van den Born d' eerste zoon op z'n knie.
 En, als 't eerste schaap nu maar over de brug is,
 Dan volgt de rest wel, waar vaak wel wat van aan is.
 Want ruim een jaar later, in negentien vier,
 Volgde een dochter, mijn vrouw Aaltje hier.
 Tot zevenmaal toe keerde de ooievaar weer.
 Maar na negentien dertien zagen we hem toch niet meer.
 Een kleintje is reeds in haar wiegje gestorven,

Als Bondskind een plaatsje bij Jezus verworven,
 Want dat was de troost die God 't ouderpaar bood.
 Christus verwon ook voor haar hel en dood.

De anderen zijn allemaal sterk en gezond,
 Zoals nu wel blijkt, want zie maar in 't rond.
 En dankbaar als kinderen om 't bruidspaar zich schaaft
 Maar . . . ongemerkt liep ik de zaak weer vooruit.
 Want weet je, mijn verhaal is nog niet aan 't besluit.
 Na zeven jaar deed de eigenaar 't bedrijf aan den kant,
 En ging de zaak over in andere hand.
 Het werd een depot van een veevoederbedrijf,
 En deze verandering had heel wat in 't lijf.
 Van Vollenhoven liet van den Born bij zich komen,
 Om samen eens over het werkplan te bomen.
 De nieuwe patroon liet hem ook de zaak leiden,
 En Va deed zijn best om 't nog meer uit te breiden,
 Hij ging steeds de boer op, hield boek, en moest malen,
 En wist zo geleidelijk de zaak op te halen.
 Heel spoedig verscheen er een paard en een knecht,
 Nee, werkelijk, het zaakje marcheerde niet slecht.
 Al gauw volgde knecht nummer twee, en ook drie,
 In Epe zou men zeggen: Hie was ter goed bie!

Er kwam in dien tijd ook een gloednieuwe woning,
 Waar Va met z'n vrouwtje regeerde als koning.
 't Is het huis waar Jan nu met z'n Mina in woont,
 En buiten kantoortijd men op telefoont.

Zwartebroek kreeg destijds een eigene kerk;
 Dit vroeg aan Papa deel aan 't geestelijk werk.
 Hij nam trouw zijn plicht, was ouderling ras.
 Nu kwam hem z'n bijbelkennis vruchtbaar te pas.
 Door zijn werk heel goed ingevoerd in Zwartebroek,
 Kreeg men wel graag Ouderling Born op bezoek.
 Moe kwam slechts zelden maar eventjes weg,
 Die had in haar boerderijtje haar volle beleg.
 Zij zorgde voor tuin en voor kippen en geiten,
 En kon best een dag met dat werkje verslijten.
 Toen Aal van haar taak in het huis zich ging kwijten,

Ging vrouw Gijsje soms schorren, dat moest voor de geiten.
 Met een gat in d'r kous en het klompleer kapot,
 Sjouwde ze 't voer naar de beesten in 't kot.

Eens ging ze als Jakob, heel listig te werk;
 Beïnvloedde de kleur van de eieren heel sterk.
 Door roodsteenen gruis door het voer van de kippen
 Te mengen; dan kregen ze bruine begrippen.
 Een ding was bij alles een hoop'looze toer:
 Ze wekte bij haar Willem geen liefde voor 't vak boer.
 En toch, voor 't kapitaaltje dat op was geloopt,
 Ging men in Voorthuizen heidegrond koopen.
 Want, als het eens misliep met de zaak, (door 't geweld
 Van d' oorlog '14—18), dan had men nog 't veld.

In '20, toen Vollenhoven verkeerd speculeerde,
 En zoo, tot z'n schrik heel wat centjes verteerde,
 Moest hij z'n depot in Terschuur gaan verkoopen,
 Om daardoor z'n faillissement to ontloopen;
 Bezorgd keken toen Va en Moe elkaar aan;
 Hoe zou het nu verder met de boel moeten gan?
 Moe, die dacht daad'lijk aan een boerderijtje,
 Met kippen, wat varkens en koeien in 't weitje.
 Maar Va daarentegen, die piekerde stijf,
 Kunnen we het niet koopen? Een eigen bedrijf!
 't Geval werd van elken kant eens bekeken,
 Het werd een gecijfer, geraadpleeg, gereken.
 Als vader en moder dan stonden te fluisteren,
 Probeerden de jongens de zaak af te luisteren.
 Die knapen, die hadden het gauw in de gaten,
 Dat de ouders iets ongewoons hadden te praten.
 Er werd lang niet over een nachts ijs geloopt,
 Maar toch viel 't besluit zelf de zaak maar te koopen.

Men kon aan de jongens toen heel goed bemerken
 't Was uit met hun spel, nu moesten ze werken!
 Van luibuizen word je vast later niet vet.
 En nu moest trouwens alles op alles gezet.
 Deez' tijd heeft een stempel op allen gezet
 Er bleef geen tijd over voor jolijt en pret.

De Zondag, die werd naar 't gebod, streng gehouden
 Maar bij-zondag, verjaardag en feestdag, bleef 't sjouwen.
 En 't resultaat was dat de zaak stevig groeide.
 Geen een van de lui die de boel weer verknoeide.
 In Zwartebroek groeide ook steeds meer de Kerk,
 En daarvoor moest Va ook steeds meer aan 't werk.
 Moe interesseerde zich voor EHBO.
 Er kwam een brancard en verbandgaas en zoo.
 Als er dan soms iemand op straat werd gewond,
 Was 't Moe vaak die 't slachtoffer 't eerste verbond.

Va bezocht ook geregeld de beurs van het graan
 En kwam daar meestal weltevreden vandaan.
 Z'n gezicht zei het al ook zonder te vragen,
 As hij daar soms heel goede slag had geslagen.
 Naar Barneveldse Beurs ging hij ook heel gedwee,
 En nam dan voor Moe de kipeieren mee.
 Die eieren waren altijd een lust voor de oogen,
 Moe kon dan ook heelemaal geen snertprijs gedoogen.
 Dan scheelde 't niet veel of Va moest in de hoek,
 En kreeg van zijn boerin'tje een pak voor zijn broek.
 Dat was ook geen wonder, want Moe was goed bij,
 En wilde dus vrucht zien van haar boerderij.

Moesten er in Zwartebroek vreemde dominees preeken,
 Dan moest voor logies worden uitgekeken.
 De meeste keeren luidde dan het advies aan die heeren:
 U kunt het beste bij W. v. d. Born gaan logeeren.
 Va mocht dan graag met die heeren eens praten,
 Wanneer ze zoo samen in de huiskamer zaten.
 Op 't kamertje boven was een ledikant neergezet,
 Dat nu nog bekend staat als 't profetenbed.
 En Moe die moest dan maar weer zorgen voor 't eten.
 Ze stond wel eens lang voor 't fornuisje to zweeten,
 Een soep en een saus en een pudding gemaakt,
 En de beloning . . . 't heeft heerlijk gemaakt.
 Eens stuurde een preekheer z'n kleeren vooruit,
 En Moe hing die bij aankomst toen dadelijk uit.
 Een ding was er bij dat begreep ze niet goed,
 Was dat nou een pet of een heel platte hoed?

Geen oogenblik had ze dan ook verwacht,
 Dat die hoed door een springveer in vorm werd gebracht.
 Voorzichtig ontdeed ze de hoed van z'n strik,
 En kreeg tegelijk haast een stuip van de schrik.
 Want floep zei dat ding, en nu ziet ze pas goed,
 Het is geen en ook wel een gewoon hooge hoed.

De jaren verliepen, steeds bloeide de zaak,
 En de nu groote kind'ren verrichten hun taak,
 Door Vader behoefde niet zo hard meer gesjouwd,
 Dat was nu de zoons wel geheel toevertrouwd.
 Maar, als minder de zaak vroeg van zijn tijd,
 Heeft hij veel van zijn gaven de Synode's gewijd.
 Hoe dikwijls wordt hij door de kerken gezonden,
 Tot die arbeid werd hij altijd bereid gevonden.
 Voor Moe were ook het boerderijwerk verlicht,
 En veel van die taak door een huurling verricht.
 Want Hillie die kwam aan dat boerenwerk niet gauw,
 Van Aaltje wil 'k niets zeggen, want dat is mijn vrouw.

Een voor een raakten de kindren getrouwd,
 En werd voor de oudjes een 'rustoord' gebouwd.
 Ook Jakob woont netjes en kort in de buurt,
 Wijn Jan van de Firma de "heimat" bestuurt.
 Johan woont in Achterberg, dat is kort bij Rhenen,
 Denk maar aan de 'Grebbeberg', dan weet je 't metenen.
 Met Aaltje ben ik naar Epe getrokken,
 Hoewel Moeder ,en Aaltje ook, van de afstand eerst schrokken.
 Met Veenedaal woont Hillie in Oud-Leusden dreven
 Wijn Gerrit tot heden nog thuis is gebleven.
 Hij is voor het oogenblik nog ongehuwd,
 Maar wordt onweerstaanbaar die kant opgeduwd.
 De lokvogel is er en 't zit wel in 't vet,
 Dat hij gauw verward raakt in 't huwelijksch-net.

Zoo gingen dan nu veertig jaren voorbij,
 En in onz' harten zijn we dankbaar en blij.
 Danken, naast God, ook ons ouderen paar,
 Voor den weg ons gewezen, zo helder en klaar.

Hij geve U tesamen een welverdiende rust,
En hiernamaals een landen aan d' hemelsche kust.

Cees van 't Land
Terschuur, 18 Mei 1942